

Núria Perpinyà | paper de vidre

Núria Perpinyà

NuriaPerpinya

Núria Perpinyà és escriptora i professora de Teoria Literària a la Universitat de Lleida. Les seves novel·les, de temes i gèneres inusuals, han estat molt elogiades per la crítica: *Un bon error* (Empúries, 1998), un experiment científic i homosexual; *Una casa per compondre* (Empúries, 2001), un àcid retrat arquitectònic on una pianista busca pis; i *Mistana* (Proa i Premi Nacional de la Crítica, 2005), una tragèdia amb boira sobre la bogeria. A partir d'*Els privilegiats* (Empúries, 2011) –la irònica novel·la teatral d'un museu d'art–, Perpinyà s'endinsa al món del teatre amb *Els Cal·lígrafs* (Empúries, 2011): una reivindicació de les humanitats i de les cultures minoritàries. I dos anys després, amb *Al vertigen* (Empúries, 2013), ens narra un amor obsessiu a alta muntanya. També ha escrit teatre i assaig. I passat l'estiu publicarà una novel·la i una obra de teatre sobre internet sobre les quals ha anat llançant pistes des del seu perfil de Twitter, @twiteatre. A *Paper de vidre*, li publicuem el conte «Preguntes a un balneari», que és una versió revisada del que va aparèixer publicat fa vuit anys al recull *Dotze bitlles i un bitllet. Relats dels Pirineus* (Proa).

Preguntes a un balneari

Sempre els havien commogut els paisatges romàntics... Els cims, els deserts... No fa per ells veure's envoltats de muntanyes baixes i calbes, i de fantasmes d'arbres talats. A l'altre vessant, hi ha un bosc artificial. Els pins estan tan premuts que no s'hi pot passejar. No són els moments sublims que imaginaven. Els arbres uniformats i els matrimonis com cal són rendibles. No pas el seu. I a les fotos, no es veu la trampa. Serà la del bosc, perquè la seva està desenfocada. Si deixen vegetar el seu amor, aviat el talaran. Així que, tot i que estan molt cansats, pugen un coll rere l'altre. A cada port el temps canvia; a voltes millora, d'altres empitjora. Buscant el pic que no troben, travessen la vall obaga de Cauterets. Ja no són la reialesa del segle XIX. L'antic esplendor ha desaparegut.

«Però Carolina de Nàpols encara vol anar a Gavarnie», diu el seu home amb un deix irònic. La majoria d'edificis estan tancats i despintats. Per aquí s'hi ha passejat l'aristocràcia europea i la crema de la burgesia amb vestits llargs i emmidonats.

«Què hi fem, tu i jo, en unes termes? No són coses de vells? Tan malament estem?», es queixa l'Òslar.

Als balnearis, s'hi anava per guarir-se de tot. Pel mal d'esquena, pel mal d'amors, per fugir de la cort, per distreure's, per flirtejar. Els nobles caçaven i pujaven a cavall. I les dames i els botànics aficionats recollien flors i papallones. Anar a prendre banys era sinònim de coberts de plata, de conversa galant i de poesia. I la gran aventura

consistia a passejar amb para-sols sense tacar-se de fang.

«Haviem d'haver agafat les pintures i el cavallet», es plany la dona.

«No hi cabien.»

«Aquests llocs tan melangiosos m'inspiren. Parem a Santdavós a veure si trobo una botiga de dibuix?»

«Se'ns ha acabat el pressupost.»

«No siguis rata. Per una mica de paper granulat...»

«Sobretot que no ens falti el paper aspre. Fa joc amb nosaltres. No pots baixar dels núvols? No tenim ni un duro. No estem de vacances. Hem vingut per feina.»

La feina dels Visent fa anys que els espera. I té nom de balneari. El mateix que van construir els seus avantpassats i que va arribar a ser molt pròsper. Lamentablement, el van haver de tancar perquè les aigües, en lloc de millorar els pacients, en rematava els més delicats. Les fonts contaminades van acabar amb la precària salut de tres persones i van deixar seqüeles en més d'una dotzena. A conseqüència d'aquesta tragèdia, la família Visent quedà dividida. Uns van donar suport a l'oncle Enric, el metge honorat que, en veure les anàlisis, va advertir del perill i va voler tancar els banys quan encara hi eren a temps; i els altres van recolzar el seu germà, el tiet Tomàs, el director, el qual havia optat per mantenir les instal·lacions obertes per no enfonsar el negoci, la família i la vila de Gàsquia en ple. No s'imaginava pas que les aigües estiguessin tan enverinades; suposava que provocarien algun malestar als clients però res més. L'Enric, el metge arraconat que s'havia enfrontat sense èxit al seu germà, feia llàstima; però el Tomàs, l'empresari arruïnat que va haver de patir llargs i vergonyosos judicis, en feia tanta o més.

A l'Òslar se li va ocórrer que si obrien un altre cop el balneari podrien recuperar-se dels deutes. Aquesta fugida endavant quan tot feia aigües indicava que la parella, per bé i per mal, continuava essent molt eixelebrada. Després de ports retorçuts cargolant-se sense fi i de travessar un túnel rere l'altre, fan nit en un poble termal emboirat. A les botigues parlen un idioma rar.

«No els acabo d'entendre», comenta la Carolina.

«Pitjor nosaltres que ens entenem menys.»

«Si ens quedem, en uns mesos els entendrem, foteta meu.»

«Mentre que nosaltres, com més anys, pitjor. Ens apostem quantes cadires de rodes tindrem? Jo dic que trenta. I de bastons, m'aposto que més de cent. Deixem-ho córrer. Reobrir el balneari és una bogeria.»

«Les aigües ens ressuscitaran.»

«Sí, com les sulfurades que fan una pudor que maten. I què en direm de les de ferro calent que fan vomitar? Aquests mètodes curatius estan obsolets», afegeix capficat.
«En lloc d'arreglar-nos, ens entraparem més. Soc un metge fracassat... Acabaré fent

d'homeòpata.»

Al cinquè balneari del recorregut, el de Lurbe, hi ha una exposició. L'Òslar es queixa.

«Tu i les teves natures mortes! Aquest viatge no és per deprimir-nos més! Mai no la vaig suportar, l'Anatomia forense.»

«Si vols, espera'm fora.»

«Això, cadascú per la seva banda. I jo avorrit com una ostra en una casa de repòs de l'any de la picor. Vull respirar. Ballar. Sentir la natura viva, no la difunta!»

«No et sonen molt diferent *natura morta* i *bodegón*?» El seu home arronsa les espatlles. «*Bodegón* és una idea distinta de *natura morta*.»

«El nom és una casualitat com una altra. Tot ho és: que ens trobéssim, que jo...»

«Cada llengua té la seva visió particular del món. La natura quieta de *still life* és pura metafísica, ruïnes romàntiques...»

«Com la nostra. Tot plegat és d'un pansit que mata.»

«Tu i el teu pessimisme.»

«També soc molt arrauxat, com saps molt bé...»

«Sempre pensant el mateix...» Ell fa un gran sí mentre l'estira. «Ets com aquest gos del Snyders amb la boca oberta empaitant la presa.»

«I tu la calavera», diu assenyalant el quadre següent, «entremig del menjar que m'aigualeix la festa.»

«La *Vanitas* de Claesz Heda! Boníssima!»

«Tu sí que estàs boníssima. I jo tinc una paciència de sant.»

«Ha estat un luxe veure aquesta exposició nosaltres sols.»

«Més sols que la una. Molt romàntic. Per aquests verals no hi ha ni una ànima. Poca clientela. I nosaltres, què? Ens separem o no?»

«No diguis bestieses», diu. Per dins, però, la Carolina pensa: viuria millor sense tu; ets un amargat i m'ho fas malbé tot.

«Només de pensar en els embolics de l'herència em venen tots els mals. Marxem. On tenim el mar més a prop? Cap a l'Atlàntic o cap al Mediterrani? Però abans hauríem d'aclarir si ens anem a banyar o a ofegar.»

«Per quaranta quilòmetres que ens queden, acabem-ho bé, Òslar. Aquest és el teu defecte, que et rendeixes abans d'hora. Comences Medicina, l'abandones... T'apuntes a anglès, ho deixes... L'armari aquell? Empantanegat. Perdona, no volia ser tan aspra.»

«Tu anima'm, gràcies.»

«Anem a veure les teves possessions. Et fa por el que hi trobarem, oi?», intueix la seva dona.

El balneari Calfred, propietat de la família Visent, és un conjunt d'edificis modernistes decorats per Alexandre de Riquer. A l'arc de l'entrada, hi ha gravat: *Cils mi-clos*.

«Pestanyes mig tancades. Tot encaixa: somnolència, llocs soporífers, monotònia conjugal...»

«També pot ser un lema eròtic», diu la dona per reconfortar-se mútuament i dissimular els forats de la convivència.

«Eròtic? No sé pas on t'he portat. La ceràmica s'està fent malbé... Hauríem de fer una reforma radical que ens costaria un ull de la cara... L'ull que ja no tenim... De tota manera, t'ho imagines? Un *spa* moderníssim, amb música actual, parelles joves despullades... Fariem massatges de cap a cap del cos. En lloc d'atròfies de vells, dominarien els olis luxuriosos. I res de silenci sepulcral ni de iaïos xacrosos al voltant d'una font.»

«La pau dels balnearis és un tresor que no hauríem de perdre», replica ella amb veu apagada. No li agrada el desdeny amb què l'Òslar parla dels vells. No ha parat en tot el viatge. Què es pensa? Que ell tindrà sempre trenta-nou anys?

«D'acord, sufocarem les rialles. Escolta, nena..., et veig poc animada... No em segueixes la marxa! A les termes se sentirà una remor contínua de borbolls i de xiuxiueigs. Les parelles es tancaran a les saunes i els costarà de sortir-ne, no precisament pel reumatisme... Et prescriuré com a teràpia oblidar les natures mortes i pintar nusos a l'aire lliure. Els teus models seran els nois del poble amb qui aprendrem aquest refumut occità ajaguts a l'herba. Podrem tenir tanta sort? Millorar-nos nosaltres i tenir quartos d'una vegada?»

Es pot reanimar un balneari sec?, calla Carolina poc engrescada en aquest futur dubtós. A part del sexe, no els uneix res més.

El padrí d'ulls eixerits que els ha obert la porta, que té un hort que enamora al camí, se'ls atansa.

«Senhor Visent, vos de quales ès parent? Del senhor mètge o de lo sieu fraire, lo director?»

Què hi tenia a la sang, l'Òslar? L'ètica o els diners? Què el movia realment? La comoditat, l'èxit, l'amor...? Havia heretat el caràcter del pare o de l'oncle? Podem començar de zero o estem condicionats pel que hem estat i per ser fills de qui som? Ens fa bé o mal, el passat?